

ТАҚРИЗИ

муққаризи расмӣ ба диссертатсияи Холов Тоҷиддин Азизуллоевич дар мавзӯи «Нақши сармоягузорӣ дар рушди кишоварзии обёришавандаи минтақа (дар мисоли вилояти Хатлон)», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси: 08.00.03 - Иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ пешниҳод гардидааст.

1. Мубрамият ва зарурияти баргузории таҳқиқот.

Яке аз роҳҳои асосӣ барои таъмини ҳадафи гузашташуда рушди кишоварзии обёришаванда ба воситаи ҷалби сармоягузорӣ дар он нақши меҳварӣ мебошад. Аммо дар солҳои охир торафт зиёдшавии қарздорӣ истифодабарандагонӣ об, ҷудо гардидани маблағи нокифоя аз ҳисоби бучети маҳаллӣ, кам шудани сарчашмаҳои сармоягузорӣ, самаранок истифода набурдани заминҳои обёришаванда монеа барои рушди соҳа гардида истодааст. Зеро бисёр субъектҳои кишоварзӣ аз парасидани маблағҳои қарзии дастрас, уҳдадорӣҳои иҷрошуда дар назди бучет, фарсуда шудани техникаи кишоварзии обёришаванда, паст будани нархи маҳсулоти тавлидшавандаи соҳа зарар мебинанд. Чунин вазъияти баамаломата ташаккули сиёсати таъмини самараноки ташкили истеҳсоли маҳсулот ва коркарди механизми иқтисодии ҷалби сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришавандаро талаб мекунад.

Ҳамзамон, дар адабиёти илмӣ масъалаи сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда, аниқ намудани сарчашмаҳои сармоягузорӣ оид ба беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳои обёришаванда, таъмини самаранокии татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорӣ ба замиҳои обёришаванда, роҳҳои ташаккул додани фазои мусоиди сармоягузорию дар бахши аграрӣ ба таври васеъ таҳлил карда нашудаанд. Таъмини рақобатпазирии маҳсулоти соҳаи мазкур ақалан дар бозори дохилӣ, афзоиш додани майдони кишоварзии обёришаванда ташаккули механизми иқтисодии фаъол гардондани раванди сармоягузорию тақозо менамояд. Дар маҷмӯъ, зарурати илмӣ аниқтар кардани нақши сармоягузорӣ дар рушди кишоварзии обёришавандаи минтақаҳои Тоҷикистон ба миён омадааст.

Маҳз ҳамин масъалаҳо мубрамияти мавзӯи таҳқиқоти диссертационии интихобкардашударо ва зарурати баргузории онро муайян мекунад.

2. Дараҷаи асоснок ва саҳеҳ будани натиҷаҳои илмӣ, хулоса ва тавсияҳое, ки дар диссертатсия оварда шудаанд.

Аз таҳлили диссертатсия чунин бар меояд, ки дар он муаллиф аз назарияҳои олимони хориҷӣ ва ваташиро доир ба масъалаи сармоягузорӣ ба заминҳои кишоварзии обёришаванда истифода намуда, маълумотҳои марказҳои таҳқиқотӣ, маводи конференсияҳои илмӣ-амалӣ доир ба масъалаи

таҳқиқшаванда, ҳамчун пойгоҳи назариявии ин таҳқиқот моҳирона истифода намудааст. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ таҳлил ва омӯзиши асосҳои назариявӣ ва илмӣ олимони ватаниро доир ба ҷанбаҳои гуногуни муаммоҳои ҷалби сармоягузорӣ дар соҳаи кишоварзии обёришаванда гузаронида шудааст.

Асоснокии хулосаву тавсияҳои дар таҳқиқоти диссертатсионӣ овардашуда аз он шаҳодат медиҳанд, ки муаллиф тавонистааст онҳоро дар асоси таҳлили васеи фаъолияти ҷалби сармоягузорӣ дар соҳаи кишоварзии обёришаванда ба даст орад ва онҳоро ба мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ минтақаҳо барои тақмили қонунгузорӣ ва таҳияи тadbирҳо дар соҳаи фаъолияти сармоягузорӣ истифода бурдан пешниҳод намояд. Инчунин муаллиф дар натиҷаи таҳқиқи таҷрибаи мамлакатҳои хориҷӣ оид ба идоракунии сармоягузорӣ дар рушди кишоварзии обёришавандаи минтақа, амалӣ намудани таҷрибаҳои Федератсияи Россия, Ёзбекистон ва Қирғизистон дар шароити кифоя набудани сарчашмаҳои маблағгузорӣ барои рушди кишоварзии обёришаванда дар вилояти Хатлон намудааст.

Заминаҳои назариявӣю методологии таҳқиқотро асарҳои олимони ватанӣ ва хориҷӣ оид ба масъалаҳои ҷалби сармоягузорӣ дар соҳаи кишоварзии обёришаванда, лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар кишоварзии обёришавандаи минтақаҳои мамлакат, равияҳои концептуалӣ, ки дар монографияҳои илмӣ, маводи конференсияҳои илмӣ-амалӣ, ҳисоботи илмӣи марказҳои намоёни илмӣ баён гардидаанд, таъкил додаанд. Ба сифати сарчашмаҳои иттилоотии таҳқиқоти диссертатсионӣ ҳисоботи илмӣи марказҳои намоёни илмӣ, қонунҳо, стратегияву барномаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумотҳои омории Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарраёсати Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вилояти Хатлон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ, Сарраёсати Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вилояти Хатлон, Раёсати кишоварзии вилояти Хатлон, Раёсати бехдошти замин ва обёрии вилояти Хатлон, маводҳои сомонаи «Internet» истифода бурда шудаанд.

Дар ҷараёни шиносӣ бо қор қайд кардан зарур мешуморем, ки муаллиф хеле моҳирона бо адабиёти илмӣ доир ба мувзӯи таҳқиқот рафтор кардааст, мустақилона далелҳои омӯрӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти шахсии худро дар раванди натиҷабардорӣ қоркард ва таҳлил намуда мустақилона маълумотҳои оморию вобаста ба мақсади таҳқиқот ҷамъоварӣ, қоркард ва таҳлил намудааст.

3. Муғобикати диссертатсия ба ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст.

Муқаррароти назариявӣ ва методологии диссертатсия, объект, мавзӯ, навиҷониҳо ва муҳтавои он ба бандҳои шиносномаи фехристи ихтисосҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 08.00.03 – Иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ мувофиқат менамояд, аз ҷумла: 1.6.Лоиҳаҳои инвестиционии минтақавӣ: мақсад,объект

захираҳо ва самаранокӣ; 1.24. Тараққиёти комплекси агросаноатӣ дар минтақаҳо, хусусиятҳои минтақавӣ ва маконии инкишофи ҳаҷагии қишлоқ; 1.25. Таъминоти инвестиционии минтақаҳо. Танзими инвестисияҳо дар минтақаҳо. Муҳити инвестиционӣ бо назардошти воҳидҳои минтақавӣ-маконӣ. Баланд намудани диққатҷалбқунии инвестиционӣ ва истифодаи самаранокии лоиҳаҳои инвестиционӣ дар минтақаҳо.

4. Саҳеҳӣ ва навгонии илмӣ тадқиқот ва натиҷаҳои гирифташуда.

Ба андешаи мо, унсурҳои навгонии илмӣ нисбатан муҳиме, ки муаллиф мустақиман ба онҳо ноил гардида, ба ҳимояи ошкоро пешниҳод мешавад, аз инҳо иборатанд:

- барои муайянсозии мавқеи сармоягузори дар соҳаи кишоварзӣ таърифи нави сармоягузори дар чунин шакл, яъне «сармоягузори ба кишоварзии обёришаванда бо мақсади беҳтар намудани инфрасохтори обёрии заминҳои кишоварзӣ, ба гардиши кишоварзӣ даровардани заминҳои бекорхобида, баланд бардоштани ҳосилнокии замин, муҳайё намудани ҷойҳои нави қорӣ, афзоиши маҷмуи маҳсулоти кишоварзии минтақавӣ ва дар натиҷа ба даст овардани фоида мебошад», пешниҳод карда шудааст;

- зарурати истифодаи таҷрибаи мамлакатҳои хориҷӣ (Федератсияи Россия, Ўзбекистон ва Қирғизистон) дар шароити кифоя набудани сарчашмаҳои маблағгузори барои рушди кишоварзии обёришаванда дар вилояти Хатлон асоснок карда шудааст;

- сарчашмаҳои асосии сармоягузори оид ба беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳои обёришаванда, камбудӣ ва мушкilotи ҷойдошта аз ҷумла норасоии захираҳои сармоягузори, аз меёр зиёд будани қарздорӣ истифодабарандагони об дар вилояти Хатлон, аниқ шудааст;

- лоиҳаҳои сармоягузории вилояти Хатлон бо назардошти истифода аз усули арзиши ҷорӣ соф арзёбӣ гардида, нишондиҳандаҳои самаранокӣ иқтисодии барқароркунӣ дар доираи лоиҳаи «Беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо дар ноҳия»-ҳои Абдурахмони Ҷомӣ ва Ҷалолиддини Балхӣ муайян карда шудааст;

- самтҳои афзалиятноки сармоягузори дар рушди кишоварзии обёришавандаи минтақа аниқ, модели регрессионӣ барои заминҳои обёришаванда аз ҳисоби буҷеи маҳаллӣ ва ҳаққи хизматрасонии обрасонӣ таҳия ва нишондиҳандаҳои асосии рушди иқтисодии вилояти Хатлон то соли 2030 пешгӯӣ карда шудааст;

- роҳҳои тақмилдиҳии идоракунии сармоягузори дар соҳаи кишоварзии обёришавандаи вилояти Хатлон тавассути самтҳои асосии ҷалби сармоягузори ва раванди таъбиқнамони сармоягузори асоснок карда шуда, механизми идоракунии сармоягузори дар заминҳои обёришавандаи кишоварзӣ тақмил гардидааст.

5. Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо онд ба истифодаи онҳо.

Аҳамияти илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ мазкур аз он иборат аст, ки назарияҳои дар кор шаклгирифта заминаи ташаккул ёбии механизми ҷалби сармоягузорӣ дар соҳаи кишоварзии обёришавандаи минтақаҳои ҷумҳурӣ ва барои муайян кардани стратегияи рушди соҳаи кишоварзӣ, тақмили сохтори соҳавӣ он имкони истифодашавӣ дорад. Нуктаҳои асосии илмӣ диссертатсияро мставон ба сифати асоснок намудани роҳҳои тақмили идоракунии фаъолияти сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда, тақмили назариявӣ-методологии таҳқиқоти минбаъда ва ҳалли амалии онҳо дар рушди кишоварзии обёришавандаи минтақаҳои мамлакат истифода бурд. Муаллиф аниқ намудааст, ки дар адабиёти муосири иқтисодӣ таърифи мушаххас онд ба сармоягузори кишоварзии обёришавандаи минтақа аз ҷониби таҳқиқатрони соҳа то ҳол пешниҳод нагардидааст.

Аҳамияти амалии таҳқиқоти диссертатсияи тақризшаванда дар он ифода мегардад, ки натиҷаҳои он барои коркарди механизми баланд бардоштани самаранокӣ фаъолияти сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришавандаи минтақаҳо, барномаҳои стратегияҳои ташаккули идоракунии сармоягузорӣ дар минтақаҳо бо назардошти баланд бардоштани даромаднокӣ ва кам кардани захираҳои заминҳои истифодашуда мавриди истифода қарор дода шаванд. Дигар ин, ки маводи таҳқиқоти диссертатсиониро ҳапгоми хондани лексияҳо онд ба курси «Сармоягузорӣ», «Менеджменти молиявӣ», «Баҳодиҳии лоиҳаҳои сармоягузорӣ» дар мактабҳои олии истифода бурдан мумкин аст.

6. Тавсифи умумии кори диссертатсионӣ

Сохтори кори диссертатсионӣ, гузориши мақсад ва мантиқии алоқамандии онҳо тасдиқ мекунад, ки муаллиф масъалаҳои гузошташударо аниқ дарк намуда муаммоҳои назариявии сармоягузорӣ дар рушди кишоварзии обёришаванда, хусусиятҳои сармоягузорӣ дар кишоварзии минтақаро аниқ намуда асосҳои назариявии ҳалли онҳоро коркард намудааст.

Диссертатсия аз муакқаддима, се боб, хулосаву пешниҳодот ва рӯйхати адабиёт ва замиа иборат аст. Кор дар ҳаҷми 173 саҳифаи компютерӣ пешниҳод шуда, фарогири 26 ҷадвал, 6 расм, бдиаграмма мебошад.

Дар муқаддима муҳимияти мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ ва замонавӣ будани он асоснок карда, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот муайян гардида, нуктаҳои навгонҳои илмӣ ва аҳамияти амалии натиҷаҳои бадастомада тавзеҳ дода шудааст.

Боби якум «Асосҳои назариявии сармоягузорӣ минтақавӣ дар соҳаи кишоварзии обёришаванда» (с.14-65) ном дошта дар он, ҷалбаҳои назариявии сармоягузорӣ дар рушди кишоварзии обёришаванда, хусусиятҳои сармоягузорӣ ва пақши он дар раванди истеҳсолоти кишоварзии обёришавандаи минтақа, таҷрибаи мамлакатҳои хориҷӣ онд ба идоракунии

сармоягузорӣ дар рушди кишоварзии обёришавандаи миштака мавриди баррасӣ қарор дода шудаанд.

Ҳангоми таҳлили адабиёти иқтисодӣ вобаста ба мавзӯи диссертатсия унвонҷӯ муайян намудааст, ки сармоягузорӣ мафҳуми васеъ буда, андешаҳои нисбати сармоя ва сармоягузорӣ хеле зиёд мебошад. Ба ҳамин хотир ҳангоми таҳқиқот андешаҳои олимони соҳаро ба ду гурӯҳ ҷудо намудааст, яъне олимони хориҷӣ ва олимони ватанӣ (с.13).

Дар асоси таҳқиқот муаллиф ба хулосае омадааст, ки мафҳуми сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда дар таърифи нав, яъне дар чунин шакл: «сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда бо мақсади беҳтар намудани инфрасохтори обёрии заминҳои кишоварзӣ, ба гардиши кишоварзӣ даровардани заминҳои бекорхобида, баланд бардоштан ҳосилнокии замин, муҳай намудани ҷойҳои нави қорӣ, афзоиши маҷмӯи маҳсулоти кишоварзии минтақавӣ ва дар натиҷа ба даст овардани фоида мебошад», пешниҳод қарда шудааст (с.33).

Муаллиф аниқ намудааст, ки дар шароити гузариш ба иқтисодиёти бозорӣ муносибатҳои рентавӣ шакли худро дар андозаи замин, дар пардохти иҷора барои замин ҳамчун инъикоси муносибатҳои ҷиҳати истифодаи киштзорҳои байни соҳибони замин ва иҷорагирҳо, дар нархи замин ҳамчун категорияе, ки раванди товоно доданро ба истехсолкунандагонӣ маҳсулоти кишоварзӣ ҳаҷми мусодираи заминҳои онҳо ба дигар соҳаҳои хоҷагии халқ, инчунин, ҳангоми дигар муомилот пайдо мекунад (с.43-44).

Муаллиф дар диссертатсия дар натиҷаи омӯзиши таҷрибаи мамлакатҳои хориҷа тавсия намудааст, ки татбиқ намудани таҷрибаҳои Федератсияи Россия, Ёзбекистон ва Қирғизистон низ дар шароити камчини сарчашмаҳои маблағгузорӣ барои рушди кишоварзии обёришаванда дар вилояти Хатлон аз манфиат холи нест (с.58).

Боби дуюм «Ҳолати имрӯзаи сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда дар вилояти Хатлон» (с.66-118) ном дошта дар он, таҳлил ва муайян намудани вазъи имрӯзаи сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда, сарчашмаи асосии сармоягузорӣ оид ба беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳои обёришаванда дар вилояти Хатлон, арзёбии самаранокии татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорӣ ба заминҳои обёришавандаи вилояти Хатлон мавриди омӯзиш ва таҳқиқот қарор дода шудааст.

Ба қидаи муаллиф сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда дар тақрористехсоли васеи соҳаи аграрии иқтисодиёт нақши муҳим мебозад. Чунин тафсири сармоягузорӣ ба баҳши обёрӣ сабаби татбиқи тӯлонӣ ва хароҷотбарорӣ, инчунин вобаста бо мақсадҳои тақрористехсол ва таъсири комплексӣ ба рушди иқтисодӣ мегардад (с.59).

Таҳлиҳои муаллиф нишон додааст, ки сол то сол банақшагирӣ доир ба беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳои обёришаванда дар вилояти Хатлон кам ба нақша гирифта шуда истодааст. Агар дар соли 2015 4484 га замин барои беҳтар намудани ҳолатҳои мелиоративии замин ба нақша

гирифта шуда бошад, хамин нишондод дар соли 2020 ба 3519 га баробар гаиштааст, ки 78,5 фоизи соли 2015 мебошад (с.65).

Дар диссертация аниқ аниқ карда шудааст, ки барқарорсозии низоми обёри ва захбуру захкашхо, беҳтар намудани дастрасии об ба заминҳои обёришаванда, беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо аз шӯршавӣ ва ботлокзоршавӣ яке аз ҳадафҳо дар самғи таъмини амнӣи озукаворӣ ва дастрасии аҳоли ба ғизои хушсифат мебошад ва ба хулосае омадааст, ки ин ҳолат дар ҷавбати худ, ҷустуҷӯи манбаъҳои нави маблағгузории бахши мелиоративӣ, тақвияти дастгирии молиявӣ ва ҷолибияти сармоягузорию аз ҷониби давлат, баланд бардоштани ҳосилнокӣ, таҷдиди системаҳои обёриро дар шароити маҳдудияти ҳаҷми маблағгузории тақозо менамояд (с.78-79).

Муаллиф дар диссертация асоснок кардааст, ки барои баланд бардоштани самаранокии истифодаи захираҳои об ва иштирок дар танзими байниминтақавии захираҳои об масъалаи ҷорӣ намудани идоракунии ҳамбастаи захираҳои оби хавзаи дарёҳои Панҷ, Вахш ва Кӯфарниҳон бояд ҳалли худро ёбад. Дар ин самт ҷорабиниҳои зерин амалӣ бояд карда шаванд: а) шақкаи гузариш ба идоракунии ҳамбастаи захираҳои оби хавзаҳои зикргардида тарғиб дода шавад; б) барномаю нақшаҳои дахлдор оид ба баланд бардоштани иқтидори маҷмааи хоҷагии оби ин хавза таҳия гардад (С. 82). Бояд қайд кард, ки дар диссертатсия муайян карда шудааст, ки барои таҳқиқоти амиқи минбаъдаи сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда заминаи мустаҳкам фароҳам меорад ва имкон медиҳад, ки ба таснифоти субъектҳо ва объектҳои мавҷуда муносибати оқилона бо имкони истифодаи минбаъдаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот дошта бошад (с.90).

Бо би сеюм «Роҳҳои тақмилдиҳии идоракунии фаъолияти сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришавандаи вилояти Хатлон» (с. 119-159) ном дошта, дар он самтҳои афзалиятноки сармоягузорӣ ба соҳаи кишоварзии обёришавандаи вилояти Хатлон ва тақмили идоракунии фаъолияти сармоягузорӣ дар кишоварзии обёришавандаи вилояти Хатлон пешниҳод карда мешавад.

Муаллиф самтҳои афзалиятноки соҳаи кишоварзии вилояти Хатлон бо мақсадҳои пешбинишудаи сармоягузорию асоснок намуда мишқаро ба се комплекси истеҳсолӣ ҷудо намудааст: пахта – барои саноати нассочӣ, зироаткорӣ – барои қонеъ кардани эҳтиёҷоти вилоят, ҷумҳурӣ ва қисман барои содирот ва боғдорӣ мебошад (с.120). Дар диссертатсия муаллиф дар раванди таҳлили қисмҳои асосии хароҷоти зироатҳои кишоварзӣ аниқ намудааст, ки инҷом додани механикони комплекси истеҳсолоти кишоварзӣ дар заминҳои обёришаванда ба таври қатъӣ сохтори арзиши аслии маҳсулоти кишоварзиро тағйир медиҳад. Ҳиссаи хароҷот барои пардохти меҳнат ба таври назаррас паст мешавад: ҳатто ҳангоми афзоиши сатҳи он, ҳиссаи хароҷоти моддӣ меафзояд ва маблағи умумии хароҷотҳо бошад, ба воҳиди маҳсулот паст мешавад (с.128-129).

Аз ҷонби муаллиф аниқ карда шудааст, ки моделҳои дурнамон нишондиҳандаҳои асосии рушди иқтисодии минтақа баромад мекунанд. Инчунин Барои дурнамасозии нишондиҳандаҳои асосии рушди иқтисодии вилояти Хатлон аз усулҳои эконометрикӣ, махсусан моделҳои қаторҳои вақтӣ (динамикӣ) истифода намуда то соли 2030 нишондиҳандаҳои асосии рушди иқтисодии минтақа пешгуи намудааст (с.133-134). Инчунин дар диссертатсия асоснок карда шуд, ки яке роҳҳои татбиқи сармоягузорӣ дар заминҳои обёришавандаи кишоварзӣ ин ташкили сохторҳои ҳамгирошуда, ҷиғхорияҳои минтақавии агросаноатӣ ва қарзидхонии институтҳои молиявии корхонаҳои кишоварзӣ мебошад (с.141).

Дар хулоса (с.160-165) натиҷаҳои асосии илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ ҷамъбаст гардидааст.

7. Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба шаклгирии диссертатсия.

Ба андешаи мо дар диссертатсияи тақризшаванда дар баробари ҷанбаҳои мусбӣ баъзе камбудҳои алоҳида, андешаҳои баҳсталаб ба назар мерасанд ва баъзеи онҳоро қайд кардан лозим мешуморем, ба монанди:

1. Мувофиқи вазифаҳои гузошташуда дар зербоби 1.1. нуктаи назари олимони иқтисодӣ, махсусан иқтисодшиносони ватанӣ оиди механизми амалигардонии лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар минтақа, идоракунии фаъолияти сармоягузорӣ дар минтақа, раванди сармоягузорӣ ба рушди кишоварзии обёришавандаи минтақа ба таври кофӣ омӯхта ва таҳлил нашудаанд.

2. Дар боби якуми диссертатсия “Асосҳои назариявии сармоягузори минтақавӣ дар соҳаи кишоварзии обёришаванда” ҷанбаҳои назариявии сармоягузорӣ дар рушди кишоварзии обёришаванда хеле хуб асоснок карда шудаанд. Вале оид ба хусусиятҳои фарқкунандаи таҳлили раванди сармоягузори минтақавӣ дар соҳа, ки дар асоси он таҳқиқот анҷом ёфтааст, кам таваҷҷӯҳ дода шудааст.

3. Муаллиф дар асоси таҳлилҳо ба хулосае омадааст, ки “истифодаи усулҳои пешрафтаи обёрии заминҳои кишоварзӣ, аз қабилӣ обёрии катрагӣ, усули боронӣ, ҷўякӣ ва истифодаи системаи кубурҳо дар шароити вилояти Хатлон нисбат ба усули маъмулии обёрӣ самаранок аст” (с.146). Ба андешаи мо хуб мешуд агар муаллиф дар ин радиқ пешниҳодҳои мушаххаси илмиро бо назардошти баланд бардоштани самаранокии фаъолияти сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришавандаи минтақа асоснок менамуд, он гоҳ натиҷаи таҳқиқот боз ҳам бойгар мегашт.

4. Дар диссертатсия муаллиф аз натиҷаҳои таҳлили раванди идоракунии фаъолияти сармоягузорӣ дар кишоварзии обёришавандаи минтақа ба хулосае омадааст, ки мақсади таъмини устувори молиявӣ ва иқтисодии ҳолдинг яқинанд фишангҳои иқтисодиро истифода намудан мувофиқи мақсад аст (с.155). Мутаасифона дар кор таҷрибаи фаъолияти ягон ҳолдинги минтақа оиди фаъолияти сармоягузорӣ ба кишоварзии обёришаванда таҳлил нашудааст.

5. Дар диссертатсияи тақризшаванда баъзе ибораҳои истифодашуда ва ҷумлаҳои таҳрирталаб ба назар мерасанд.

Таъкид кардан зарур аст, ки эродҳои дар боло зикр гардида хусусияти

тавсиявӣ дошта, аҳамияти илмӣ ва амалии диссертатсияи тақризшавандаро наст намекунанд.

8. Мувофиқати диссертатсия ба “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”.

Дар маҷмӯъ бояд қайд кард, ки кори диссертатсионии мазкур таҳқиқоти илмӣ мустақилона ва ба пуррагӣ анҷомёфта буда, нағзҳои илмӣ ва амалиро дар худ таҷассум менамояд.

Автореферат ва қорҳои аз ҷон баровардаи муаллиф дар худ таркибу мундариҷаи диссертатсия ва нағзҳои илмӣ онро ифода мекунанд. Диссертатсия сохтори мантиқӣ мукамал дошта, натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф арзиши илмӣ доранд, ки асосҳои назаривияю амалии сармоягузорию ба рушди кишоварзии обёришавандаи минтақа тараққӣ медиҳанд.

Умуман, диссертатсияи тақризшаванда дар мавзӯи «Нақши сармоягузорию дар рушди кишоварзии обёришавандаи минтақа (дар мисоли вилояти Хатлон)» аз рӯи натиҷаҳои илмӣ ва амалии худ ҷавобгӯи талаботҳои 31 ва 33-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ гардидааст, таҳия карда шудааст. Бинобар ин арзанда аст, ки ба муаллифи кори диссертатсионии номбаршуда Ҳолов Тоҷиддин Азизуллоевӣ дараҷаи илмӣ – номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси: 08.00.03 - Иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ дода шавад.

Муқарризи расмӣ,
Профессори кафедраи назарияи иқтисодӣ
ва иқтисоди ҷаҳони Донишгоҳи
Славянии Россия ва Тоҷикистон, доктори
илмҳои иқтисодӣ, профессор, академики
Академияи байналхалқии мактабҳои олии

Комилов С.Ҷ.

Имзони Комилов С.Ҷ.-ро тасдиқ мекунам,
Сардори шӯъбаи кадрҳои Донишгоҳи
Славянии Россия ва Тоҷикистон

Рахимов А.А.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Душанбе, кӯч.М.Турсунзода, 30
Телефон: (992) 37, 221-75-50
E-Mail: <https://www.rtsu.tj/ru>